

Groen Jong Groen Cogelshof Schoten

18 mei 2022

Internationaal Klimaatbeleid

Aviel Verbruggen
Universiteit Antwerpen
www.avielverbruggen.be

Biografische noot:

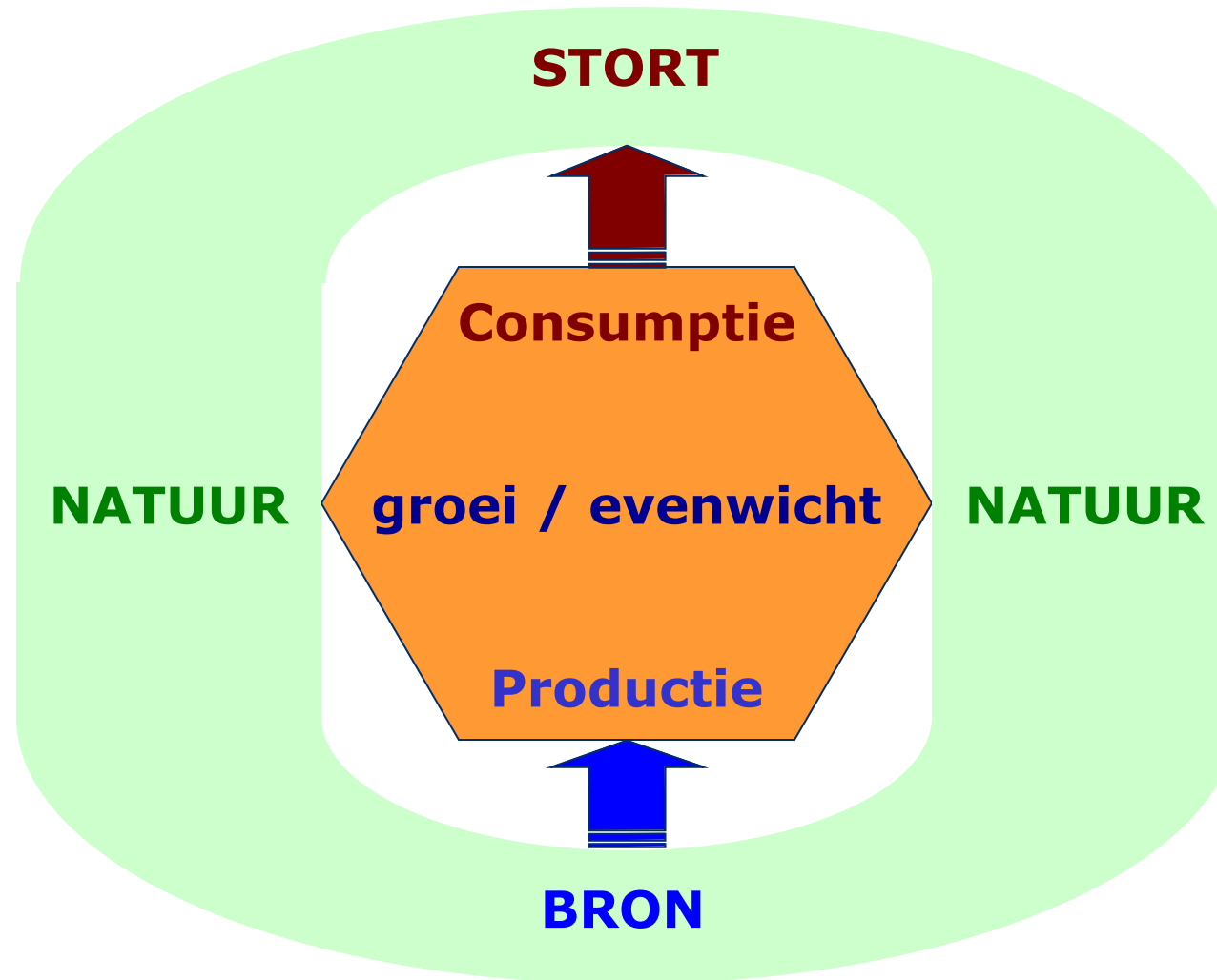
- **Opleiding:** energietechnologie – economie – politiek (KULeuven, UA, Stanford University, praktijk)
- **Domeinen:** energie, milieu, afval, water, klimaat (IPCC wetenschapper 1998-2014)
- **Impact:** inperken bouw atoomcentrales in België (1981-1989); sluiten Kempense koolmijnen (1989); milieubeleidsplanning & rapportering (1988-1998); waterzuivering in Vlaanderen (1999-2001). Na 2001: internationaal (IPCC), EU en Vlaams energie- en klimaatbeleid
- **Ervaring:** [Could it be that stock-stakeholders rule transition arenas?](#)

Overzicht lezing

- ❖ **Klimaatprobleem typeren: fysisch, beleidsmatig**
- ❖ **Historische kadering**
- ❖ **Opdracht: Energiesysteem & Maatschappij transformaties**
- ❖ **COP-verhaal en Parijs Overeenkomst**
- ❖ **Mondiaal zelfbestuur op wetenschappelijke leest (Ostrom)**
- ❖ **Concluderende Consideraties**

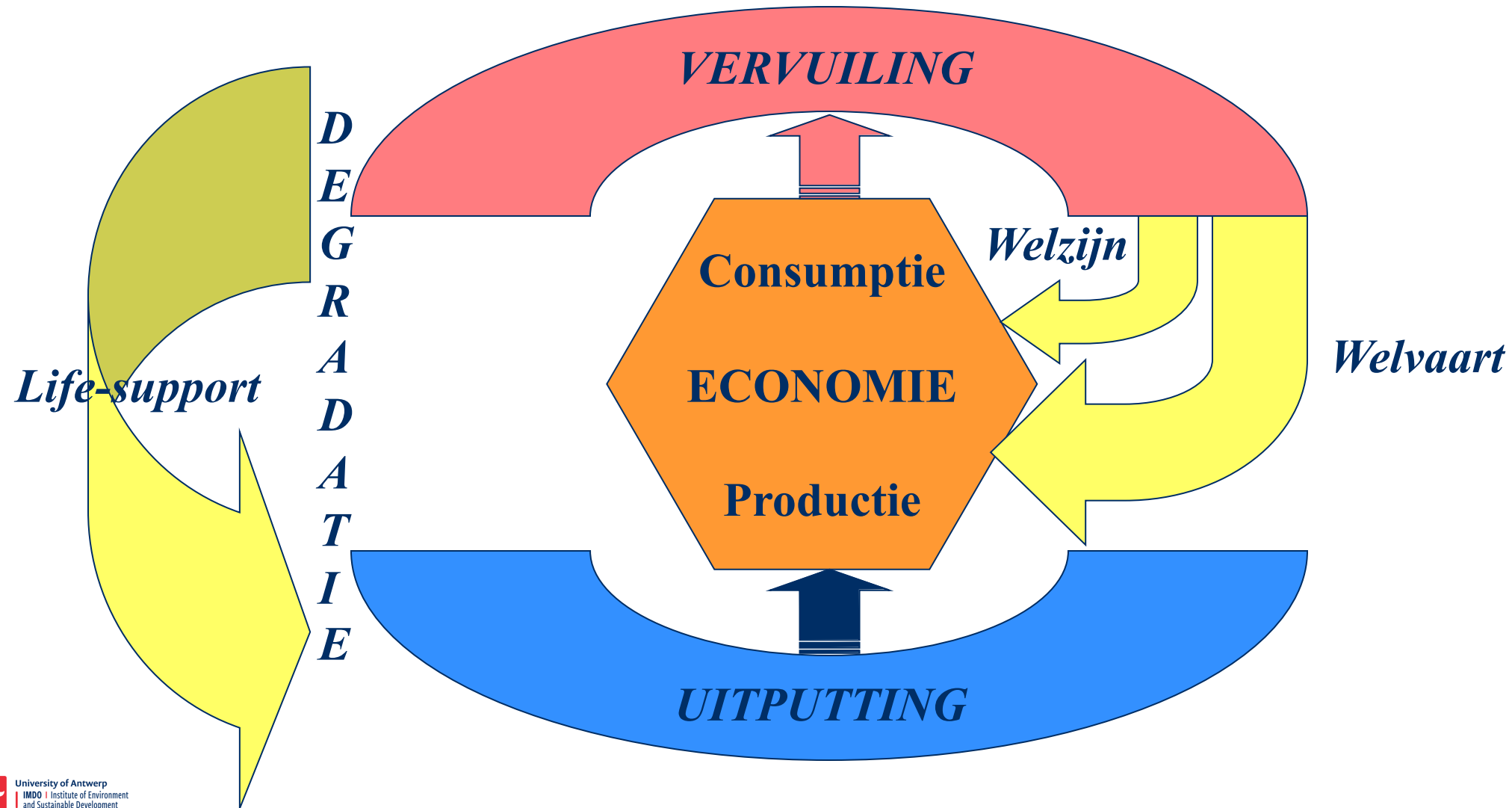
Klimaatprobleem fysisch typeren:

- **Systeem en Omgeving: Metabolisme Bron – Stort**
- **Thermodynamica: behoud massa/energie & stijgende entropie**



Klimaatprobleem fysisch typeren:

- Afwenteling: Uitputting, Vervuiling, Degradatie - Vernietiging
 - Terugslag: Welvaart, Welzijn, Life-support



Klimaatprobleem beleidsmatig typeren: 3 cruciale kenmerken

1. Gemeenschapsgoed (commons)

- Geen privé eigendomsrechten
- Gebruik ervan is gratis en vrij
- Gebruikers uitsluiten is onmogelijk/onwenselijk
- Misbruik, overgebruik leidt tot ontwaarding, degradatie, vernietiging

2. Mondiaal

- Aanpak en oplossingen moeten mondiaal in balans zijn
- Verenigde Naties (VN) beleid is noodzakelijk
- VN is een collectief van soevereine Naties, zonder hogere autoriteit
- Mondiaal beleid komt via conventies, akkoorden, overeenkomsten

3. Uniek

- De aarde heeft maar één atmosfeer en één klimaat
- Hun functionaliteit is een onmisbare voorwaarde voor menselijk leven
- Emissies van toxische stoffen en van teveel BKG verstoort de functionaliteit
- De verstoring kan accumuleren tot onomkeerbaar verlies = collaps

Historische kadering

20e eeuw nalatenschap: problemen & oplossingen

Bevolking, welvaart groeit ongebreideld, ongelijk, ondoordacht

- Van 2,5 miljard [in 1950] naar 8 miljard [in 2022] mensen
- Ongelijke welvaart tussen landen + in rijke en arme landen
- Milieu & Natuur roofbouw: uitputting, vervuiling, vernietiging, ...

1987 Duurzame Ontwikkeling (DO): 'Our Common Future'

- Milieu & Ontwikkeling samen aanpakken

1992 Rio de Janeiro wereldtop

- Wereldleiders aanvaarden DO als mondiaal toekomstparadigma
- UNFCCC: gevaarlijke klimaatverandering voorkomen – gedeelde verantwoordelijkheid van alle landen (herhaald in Parijs, 2015)

Fossiele brandstoffen: veel verstoringen + CO₂

- Continue stijging gebruik steenkolen, aardolie, aardgas
- Geopolitieke conflicten, oorlogen

1953 'Atoms for Peace': atoomtechnologie voor elektriciteit productie

- Beloofde het energieparadijs ⇔ vandaag <2% energiegebruik
- Risico's (accidenten, atoomwapens), eeuwig afval, stijgende kosten

Wetenschap & technologie

- Exponentiële toename en verscheidenheid van technieken
- Surfplank voor globalisering, nieuwe media, hernieuwbare energie, efficiënt gebruik van energie, ...

Historische kadering: 2 scheve groeiprocessen

Inzicht en Aanpak

Groei rijkdom Noord/Zuid ongelijk
'Trickle down' vergroot ongelijkheid
1964 UNCTAD Conference on Trade And Development (intergovernmental)
1966 UNDP Development Programme (UN agency)

Roofbouw op milieu & natuur
uitputting, vervuiling, degradatie
1972 'Grenzen aan de Groei'
1972 Stockholm Conferentie
1972 UNEP Environmental Programme

UN World Commission on Environment & Development (22 experts)

1987 Our Common Future – Sustainable Development

4 P's: Politics, Planet, People, Prosperity ⇔ 3P reductie Planet, People, Profit

Inhoud:

- 1. Rechtvaardige verdeling, ongelijkheid verkleinen**
- 2. Beheersen groei: bevolking, rijkdom v/d rijken, groei voor de arme landen**
- 3. Veranderen op de 4P dimensies, klemtoon op instituties (Politiek)**

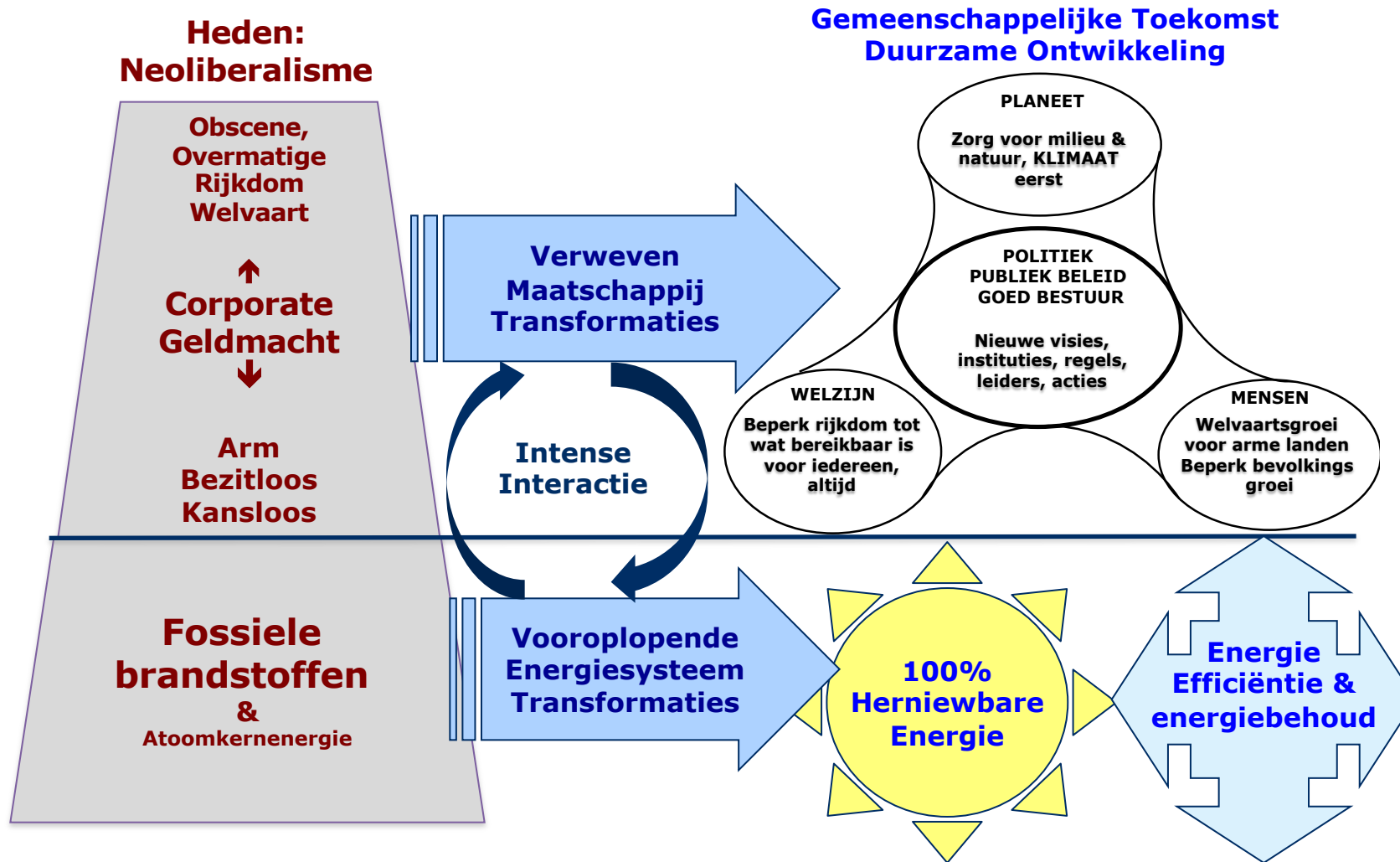
1992 Rio World Summit

UNFCCC Framework Convention on Climate Change

- 'gevaarlijke klimaatverandering voorkomen'**
- 'landen zijn gemeenschappelijk, doch verschillend verantwoordelijk en capabel'**
- COPs Conferences of Parties (naties) moeten de conventie operationeel maken**

OPDRACHT

Maatschappelijke en Energietransformaties voor het publieke belang: Duurzame Ontwikkeling op 100% hernieuwbare energie



Tijdslijn tot COP21 (Parijs)

COP1 tot COP21

1995 Berlijn COP1: Duitsland verwijst dan naar +2°C als maximum opwarming

1997 Kyoto COP3 Protocol: rijke naties (Annex 1) beloven BKG emissie-reducties van 5% (EU 8%) voor [2008-2012]; emissiehandel, offsets CDM Clean Development Mechanism

2009 Kopenhagen COP15 Akkoord: max.2°C (1.5°C), Green Climate Fund US\$100bn transfers van rijk naar arm, door belangrijkste politieke leiders: ⇔ COP-habitués, EU buiten spel

2015 Parijs COP21: Overeenkomst: Unanieme goedkeuring van Kopenhagen inhoud

COP21 Sterkten

- **Toegenomen besef van de risico's van klimaatverandering (acties van burgers, NGOs, enz.)**
- **Top-down, mondiale controle (Kyoto) verdwijnt in het vage Art.6 over emissiehandel, offsets**
- **Focus op lokale & nationale mitigatie/adaptatie inspanningen**
- **Annex1/non-Annex1 opsplitsing eindigt: alle landen in hetzelfde bad**

COP21 Zwakten

- **Het publieke belang leidt niet, sterke invloed van corporaties [⇔ missie van DO]**
- **Acties en resultaten verwacht van (Intended) Nationally Determined Contributions**
- **Afdwingbaarheid van resultaten is miniem; 'naming & shaming' is weinig effectief**
- **2°C emissiebudget gezien als target, niet als riskante limiet te mijden met alle middelen**
- **Geen dynamische aanpak: 2020 plannen indienen, 2023 controle of plannen voldoen**

Mysterieuze Steun voor Parijs Overeenkomst



Unanimiteit is soms positief, soms negatief

Positieve effecten van unanimiteit

- **Meer bereidheid tot engagement, afhankelijk van wederkerigheid (ik doe als jij doet)**
- **Belangrijk, nodig voor breed draagvlak van nieuwe visie, paradigma zoals op Rio top in 1992**

Negatieve effecten van unanimiteit ten alle prijze

- **Disproportionele macht voor elke afzonderlijke partij**
- **Vage, onduidelijke uitkomst als de intersectie van divergente belangen, doeleinden gering is**
- **Minderheid standpunten onzichtbaar door assimilatie**
- **Doeltreffende actie vereist speerpunten, geen middelmatige unanimiteit**
- **Hoofdverantwoordelijke naties ontduiken aansprakelijkheid voor 'dringende & drastische' actie**
- **Verbreken van unanimiteit werkt verstorend, zoals VSA Parijs Overeenkomst opzegt**

**Unanimiteit is wenselijk, nodig bij opmaak van nieuwe visie, paradigma,
UNFCCC 1992 klimaatverdrag**

In de fase van uitvoering – na 1992 – is unanimiteit contraproductief

COP werkwijze en betere aanpak

Nationaal Bepaalde Contributies	Beter is:
Zero-som spel (Jij wint = Ik verlies; Ik win = Jij verliest) negatieve spiraal, weinig samenwerking, wantrouwen, wederzijdse verwijten.	Gezamenlijke aanpak: team spirit, wederzijds leren, verbeteren. Cooperatie voor hernieuwbare energie systemen, veerkrachtig bij klimaatverandering
Onduidelijke contributies: moeilijk vergelijkbare acties, factoren, context van emissies; Monitoring Reporting Verification (MRV) is problematisch	Indicatoren: helder, toepasbaar in alle landen (b.v.. koolstof intensiteit v/h energie gebruik); MRV doenbaar (zoals in reusachtige bedrijven: bestuur via KPIs (Key Performance Indicators))
Tegen 2030: lage urgentie, actie uitstel, verantwoordelijkheid afgewenteld naar later - nieuwe bestuurders	Onmiddellijke stappen: jaar-na-jaar vooruitgang op cruciale indicatoren; beloften hechten aan rollende posities
Vrijwillig - Bedoeld: onduidelijk; over de tijd veranderlijk; weinig echte verandering; onrechtvaardig (vrijbuiters winnen)	Overeengekomen afdwinging: mondiaal, licht regime nuttig voor soevereine naties met gemene, verschillende verantwoordelijkheden

Zelfbestuur van commons volgens Elinor Ostrom

Voorwaarden zodat mensen een gecoördineerde aanpak verkiezen boven de eigen individuele aanpak

Gemeenschappelijk begrijpen van het probleem

**Erkenning is niet genoeg: de commons moet van groot belang zijn
... in termen van de eigen economische en sociale overleving**

Gemeenschappelijk begrijpen van de alternatieven voor coördinatie

Gemeenschappelijke perceptie van wederzijds vertrouwen en wederkerigheid

Rechtszekerheid kan ook komen door beroep te doen op bestaand formeel politiek toezicht, onderzoek, en rechtbanken

**Gemeenschappelijke perceptie dat besluitvorming niet meer kost dan het opbrengt,
of: het eigenbelang is beter vervuld via het gemeenschappelijk belang**

Zelfbestuur instituties voor de klimaat commons hebben drie essentiële bestanddelen

- 1. Schep een nieuw geheel van zelfbestuur structuren en regels**
- 2. Betrouwbare engagementen van deelnemers**
 - versterkt door wederkerigheid, vertrouwen en faire verdeling**
 - groeien stap voor stap (jaar na jaar)**
- 3. Opvolging (monitoring) wederzijds: nauwkeurig, transparant en regelmatig**
 - jaarlijks mogelijk voor enkele, cruciale indicatoren, toegepast in alle landen**

Structurele politiek door decompositie en politieke economie

Klimaatbeleid is ingewikkeld, verstrengeld, controversieel, ...
maar niet complex want beheerbaar met

(1) Probleem decompositie

- ☐ Mitigatie per BKG bron: energie-verbonden, landgebruik, industriële gassen; per sociaal-economische sector; per regio; per groep activiteiten & verbonden actoren
- ☐ Adaptatie: per gevaar (droogte, overstroming, orkanen,...), sector, regio, blootstelling, ...

(2) Tijd-sequentiële beslissingen

- ☐ Jaarlijks voortschrijdende stand van zaken (= referentie voor volgende stap)
- ☐ Jaarlijkse beloften & controle op verbetering indicatoren, b.v. daling Cpp en componenten

IPCC 2014 WG3 rapport, Hfd. 6: studie van emissies per land met *decompositie* van energie-verbonden CO₂ emissies per persoon (C_{pp}):

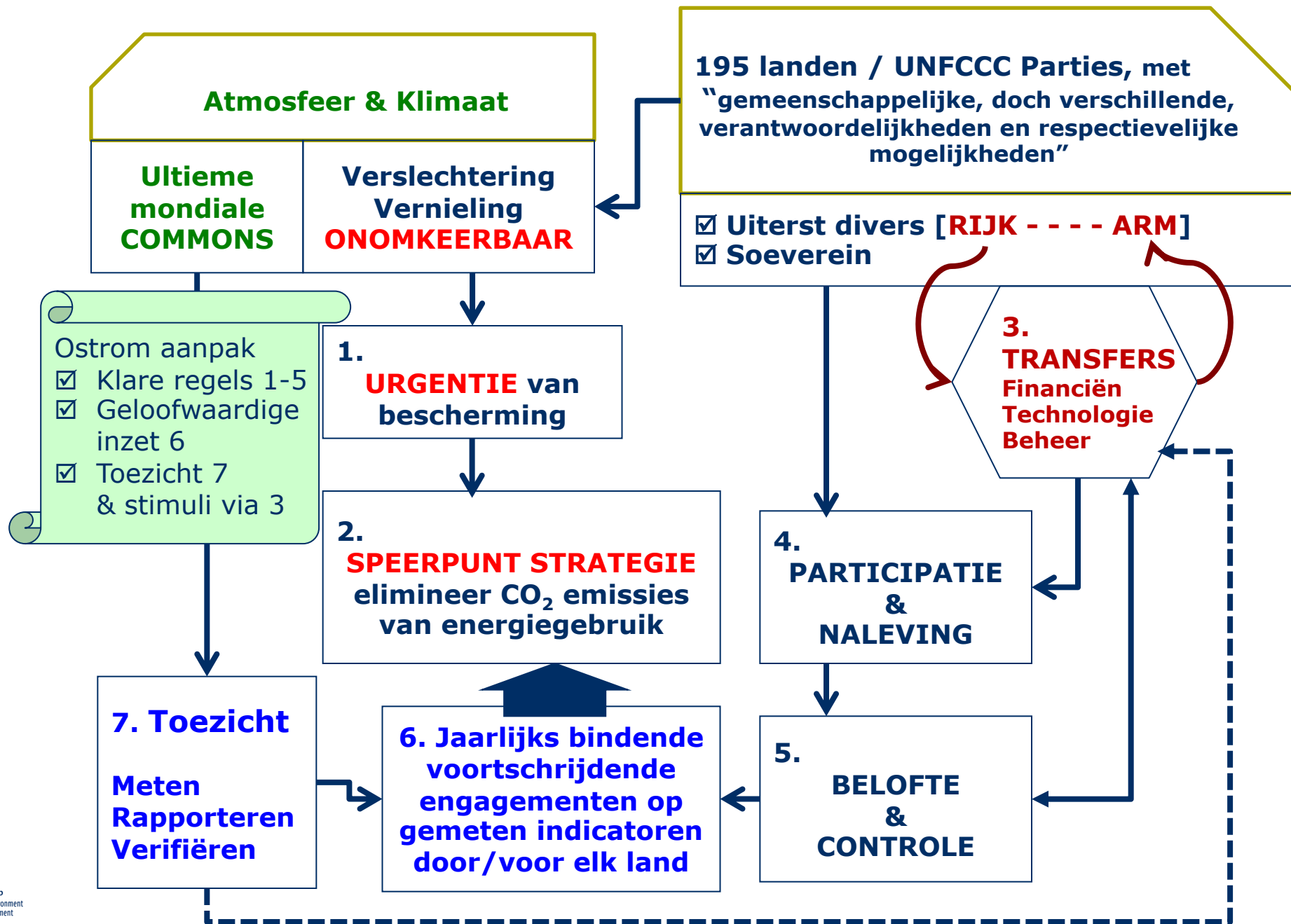
$$C_{pp} = \underbrace{\{\text{€BBP}_{pp}\}}_{\substack{\text{welvaart} \\ \text{per persoon}}} * \underbrace{\{\text{kWh energie/€BBP}\}}_{\substack{\text{energie intensiteit} \\ \text{van welvaart}}} * \underbrace{\{\text{kg CO}_2 \text{ uitstoot/kWh}\}}_{\substack{\text{CO}_2 \text{ emissie intensiteit} \\ \text{van gebruikte energie}}}$$

*Deze jaarlijks beschikbare kennis+data worden niet gebruikt in mondiaal beleid (wel als SDG)
Nochtans meest geschikt en noodzakelijk voor een mondiaal klimaat zelfbestuur*

(3) Politieke economie van energie en industriële corporate belangen

- ☐ Prioriteit voor neoliberale economische groei (die al te rijken nog rijker maakt)
- ☐ Perverse invloed van energie corporates op klimaatbeleid (EU ETS; COP21 Parijs Overeenkomst)

Soevereine landen: zelfbestuur in mondiaal klimaatbeleid [Ostrom-aanpak]



Concluderende Consideraties

1. Maatschappelijke wil & actie ≠ Parijs Overeenkomst; COP-club

- . Burgers, NGOs, actiegroepen ⇔ corporate invloed op COPs, Parijs COP-21
- . Zullen corporates slagen waarin regeringen falen: het behoud van de meest essentiële commons, atmosfeer & klimaat?

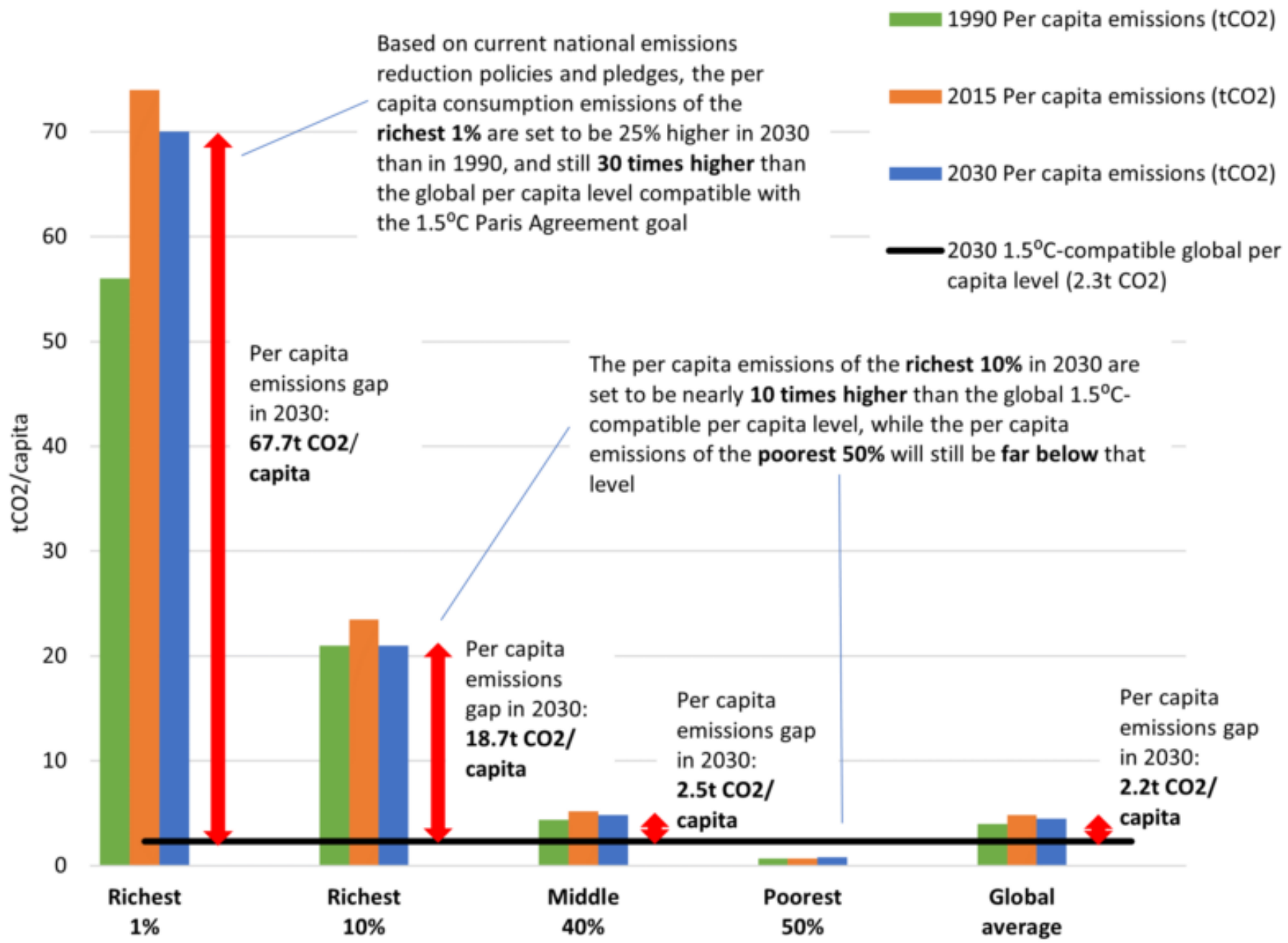
2. Misleidende mythen paraliseren dringende & drastische verandering

- . Zoals EU ETS, Fit-for-55, COP Kopenhagen mislukt, Parijs succes
- . Onderzoek van en kritiek op zulke myths is moeilijk & taai werk
- . Cassandra werd gehoond, het paard van Troje binnengehaald

3. Mondiaal klimaatbeleid

- . Veel woorden, intenties, voluntarisme, paternalisme: “talk without walk”
- . Negeert beleid gebouwd op decompositie, bestuurskunde, wetenschap
- . Technologie ontwikkeling-ontplooiing: GEEN neutrale processen
- . Hernieuwbare energie technologie bepaalt duurzame energie transformatie
- . Leer uit corporate strategie methoden, theorie & praxis
- . Zelfbestuur is een geheel van strak gestructureerde processen, multi-level, divers, polycentric (Ostrom): nodig in mondiaal beleid.

Annex: Emissies per persoon volgens rijkdom. Bron: Tim Gore, Institute for European Environmental Policy



Annex: Groei van Emissies per persoon volgens rijkdom. Bron: Tim Gore, Institute for European Environmental Policy

